

ΝΕΟΣ ΕΛΛΗΝΟΜΝΗΜΩΝ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΣΥΝΤΑΞΣΟΜΕΝΟΝ ΚΑΙ ΕΚΑΙΔΟΜΕΝΟΝ

ΥΠΟ

ΣΠΥΡ. Π. ΛΑΜΠΡΟΥ

5

1908

ΦΩΤΟΤΥΠΙΚΗ ΑΝΑΤΥΠΩΣΙΣ * 1969 * RÉIMPRESSION ANASTATIQUE

ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ÉDITIONS

ΒΑΣ. Ν. ΓΡΗΓΟΡΙΑΔΗΣ ★

BAS. N. GRÉGORIADÈS

Ε.Υ.Δ. Κ.Π.Ε.Π.
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

ΣΥΜΜΙΚΤΑ

— Δύο ελληνικά έγγραφα ἐκ τῶν ἀρχείων τῆς Βενετίας. Τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1478 ὁ Σκιπίων Βυονο, Βενετὸς πλοίαρχος, εἶχε προσενῆσει ζημίας εἰς πλοίαρχους ὑπὸ τουρκικὴν σημαίαν ἐν τῷ λιμένι τῆς Θάσου, περὶ ὧν ἴδῃ *Predelli Regesti dei Commemoriali* Τόμ. Ε' σ. 229 ἀρ. 128 καὶ 129. Ἐξετασθείσης δὲ τῆς ὑποθέσεως, ἐδόθη ὑπὸ τῆς βενετικῆς κυβερνήσεως διαταγὴ εἰς τὸν ἀπεσταλμένον τῆς Βενετίας Νικόλαον Κόκον, καταστάσης εἰρήνης μεταξὺ Βενετῶν καὶ Τούρκων, νὰ καταβάλῃ τὸν Ἰούλιον τοῦ 1480 ἐν Κωνσταντινουπόλει εἰς τοὺς ζημιωθέντας τὴν ζημίαν, ἧτοι ἑκατὸν ἐβδομήκοντα πέντε βενετικά φλωρία εἰς τὸν ἐκ Καλλιπόλεως Χατζῆ Ἰουσοῦφην καὶ τετρακόσια ἐβδομήκοντα πέντε δουκάτα εἰς τὸν ζωγράφον τοῦ Μωάμεθ Β' Συνάνμπειην καὶ τὸν Παντολιόντα Ἀρφαρᾶν. Αἱ δὲ ὑπὸ τῶν οὕτως ἀποζημιωθέντων δοθεῖσαι εἰς τὸν Κόκον ἀποδείξεις, συνταχθεῖσαι ἑλληνιστί, ἀντεγράφησαν εἰς τὰ βιβλία τῶν *Commemoriali* ἀποκειμένα νῦν ἐν τῷ Δημοσίῳ ἀρχείῳ τῆς Βενετίας, ἐν βιβλίῳ XVI ἐν φ. 174 ὑπ' ἀρ. 158 καὶ 160, καταχωρηθείσης καὶ μεταφράσεως αὐτῶν, τοῦ μὲν πρώτου εἰς ἰταλικὴν γλῶσσαν, τοῦ δὲ δευτέρου εἰς ἰταλικὴν διάλεκτον. Πρὸς *Predelli* ἐνθ' ἀν. σ. 237 ἀρ. 160, 161, 163. Ἔστωσαν δὲ καὶ τὰ ἑλληνικά ταῦτα ἔγγραφα Τούρκων ἰδιωτῶν εἰς συμπλήρωσιν τῶν γραφέντων ἐν τῷ Νέῳ Ἑλληνομνήμονι Τόμ. Ε' σ. 40 κ. ἰ. καὶ σ. 155 κ. ἰ. περὶ τῆς ἑλληνικῆς ὡς ἐπισήμου γλώσσης τῶν σουλτάνων.

Ἔχουσι δὲ τὰ δύο ταῦτα ἔγγραφα ὡς ἐξῆς, ἐκδιδόμεν' ἀπαρτάλακτως ὡς ἔχουσιν ἐν τοῖς *Commemoriali*.

Α'

Καθομολογῶ ἐγὼ ὁ Χατζῆ Ἰουσοῦφης ἀπετὴν Καλίπολιν ὅτι ἔπε-
ρίλαβα ἀπὸ τὸν μεγαλοπρεπέστατον ἄρχοντα κῦρ Νικολαου Κόκον

τετιμημένον ἀποκρισιάριον τῆς ἐκλαμπροτάτης αὐθεντίας τῶν Βενετιῶν διὰ πᾶσαν ζημίαν ὅπου με ἔποιεν ὁ μισέρ Σιπιὸν Μπὸν ὁ κατεργούρις εἰς τὰ νερά τῆς Θιάσου την ἡμέραν ὅπου ἐγένετο ἡ ἀγάπη φλουρία βενέτικα ροε· τὰ ὅποια εἰσι διὰ τὰ ἔσπρα καὶ ἄλλα ρούχα ἔπου μου ἔπῃραν καὶ διὰ τὴν ἀγοράν μου· διὰ τοῦτο λέγω καὶ ὁμολογῶ ὅτι ἡμῶν ἰκανομένος καὶ πληρομένος ἀπ' αὐτοῦ ἀπὸ πάντων τῶν ζητημάτων καὶ ζημιῶν ὅπου τοὺς ἐγύρεθα· καὶ ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ ἐμπροσθεν οὐ δύναμαι ζητεῖν ἢ γυρέβειν ἀπ' αὐτοῦ διὰ καμίαν αἰτίαν καὶ ζημίαν ὅπου νὰ εἶχα ἕως τὴν σήμερον· καὶ διὰ βεβαίωσιν

να

τοῦ πράγματος ἐπαρακάλεσα τὸν συμπέγην τὸν δραγουμάνον τοῦ μεγάλου αὐθεντός, ὅστις ἐβρίθη μεσείως εἰς τὸ πρᾶγμα¹ νὰ γράψῃ τὴν παροῦσαν ὁμολογίαν κατὰ μῆναν Ἰούλιον αὐπ' ἐν Κωνσταντινούπολι. Ἐγὼ Κασίμης δραγουμάνος τοῦ μεγάλου αὐθεντός τὰ ἄνοθεν εἰρημένα ἔγραψα διὰ παρακλήσεως τοῦ Χατζῆ Ἰουσοῦφη· ἡμουν δὲ μεσείως καὶ εἰς τὸ πρᾶγμα καὶ εἶδα καὶ τὰ φλουρία τὸ πῶς ἐδόθησαν πρὸς αὐτὸν τὸν εἰρημένον Ἰουσοῦφη ἤγουν φλουρία ἑκατὸν εβδομήντα πέντε·

B'

αὐπ' ² Ἰουλίου κε'. Ὁμολογῶ ἐγὼ Συνάμπτης ζωγράφος τοῦ μεγάλου αὐθεντός καὶ Παντελεὸς Ἀρφαρας διὰ τῆς παρούσης ἀποδείξεως πῶς ἔλαβα ἀπὸ μισέρ Νικολὸν Κοκὸν τὸν ἀποκρισιάριον τῆς ἐκλαμπροτάτης αὐθεντίας Βενετίας διὰ ζημίαν ὅπου μᾶς ἤθελεν κάμην ὁ μισέρ Σιπιὸν Μπὸν εἰς δύο γριπαρίας Φωτινοῦ καὶ Βαρσάμκ τὰ ἤθελεν κουρσέφειν εἰς τὸ πόρτον τῆς Θιάσου· ἔλαβα γοῦν μετρίτὰ ἀπὸ τίν ρηθέντα μισέρ Νικολὸν δουκάτα βενέτικα τετρακόσια εβδομήντα πέντε καὶ ἡμῶν κοντέντος καὶ ἀπεξίβαλμένος καὶ εὐχαριστημένος ἀπὸ τὴν ἐκλαμπροτάτην αὐθεντίαν τῆς Βενετίας καὶ διὰ τὸ βέβαιον ἐγεγόνη καὶ ἡ παροῦσα μας ὁμολογία ἔγγραφος.

+ Ἀπογράφω ἐγὼ Συνάμπτης ζωγράφος τοῦ μεγάλου αὐθεντός εὐχαριστημένος καὶ κοντέντος εἰς τὰ ἄνωθι γεγραμμένα.

¹ Ἐν τῇ ἰταλικῇ μεταφράσει mediante de questa cosa.

² Ἐπιταὶ διαγεγραμμένη ἡ ἀρχὴ τῆς ὀλίγων κατόπιν λέξεως ὁμολογῶ.

Καὶ ὁ μὲν ζωγράφος Σουκμυβης, ὅστις ἐν τῇ εἰς τὴν βενετικὴν διάλεκτον μεταφράσει λέγεται *Sinan-bei depentor del sultano dei turchi* περιλαμβάνεται εἰς τοὺς ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ Μωάμεθ Β' ζωγράφους, περὶ ὧν διέλαθεν ὁ κ. Karabacek ἐν τῷ συνεδρίῳ τῶν Ἀνατολιστῶν ἐν Κοπενάγη κατὰ τὸ θέρος τοῦ λήγοντος ἔτους. Ὁ δὲ Παντολέων Ἀρφαῖς (*Pantaleone Arfarà*) ἦτο πιθανώτατα Ἕλλην. Τὸ δὲ ὄνομα αὐτοῦ ὑπομιμνήσκει τὰ χωρία Ἀρφαῖ τῶν δήμων Αἰγίρας καὶ Ἀμφείας ἐν Πελοποννήσῳ. Ἀξιολογωτάτη δὲ εἶνε ἢ ἐν τῷ πρώτῳ τῶν ἀνωτέρω ἐκδεδομένων ἐγγράφων μνεία τοῦ Τούρκου διερμηνεῖως Κασίμη τοῦ παραστάντος μὲν ὡς μεσίτου καὶ μάρτυρος κατὰ τὴν πληρωμὴν τοῦ Χατζῆ Ἰουσοῦφη, συντάξαντος δὲ καὶ τὴν οἰκείαν ὁμολογίαν ἑλληνιστί.

— Ἑλληνικὸν πωλητήριον ἐγγράφον ἐν Βενετίᾳ. Ἐν τῷ ἑτέρῳ τῶν φακέλων τοῦ *Archivio di Stato* τῆς Βενετίας τῶν περιχόντων ἑλληνικὰ ἐγγράφα, περὶ ὧν ἐποιησάμην λόγον ἐν τῷ Δελτίῳ τῆς Ἱστορικῆς καὶ ἔθνολογικῆς ἑταιρείας Τόμ. Δ' σ. 634 κ. ἑ. (Πρὸς *P. Marc Plan eines Corpus der griechischen Urkunden des Mittelalters und der neueren Zeit*. Ἐν Μονάχῳ. 1903 σ. 119, s. 76 *Mylopotamon*) τῷ φέροντι τὴν ἐπιγραφὴν *Documenti greci varii* καὶ ἀριθμὸν XIII, σῶζεται καὶ πωλητήριον ἐπὶ περγαμηνῆς τοῦ ἔτους 1520, οὗ ἀνεκοίνωσ' αὐτόθι μόνον τὰς πρώτας λέξεις τῆς ἀρχῆς. Τοῦ ἐγγράφου τούτου παραθέτω ἐνταῦθα πλεῖον τι μέρος χάριν τῶν ἐνδιαφερομένων περὶ τῆς Κρήτης, εἰς ἣν ἀναφέρεται τὸ ἐγγράφον·

Ἐν ὀνόματι τοῦ αἰωνίου θεοῦ ἀμήν. Ἐτι ἀπο τῆς Χριστοῦ γεννήσεως εἰς ἀφκ ἡμέρα τοῦ Ἰανουαρίου μεινός κθ ἰνδικτιῶνος θ' ἐν τῇ τοῦμα τοῦ Μιλοποτάμου ἐν τῇ μονῇ τῆς Ἀγίας Μαρίας ἐμπροστὰς τὸν κατω γεγραμένων μαρτήρων καθομολογο ἐγὼ Μιχελέτο Κίριακόπουλος υἱὸς ποτὲ κῦρ Αντονίου κατικοῦμενος ἐν το χωριο ναύμονα μετὰ γητρός μου ὅτι δῆδω καὶ πουλὸ σὺ τοῦ παπα κῦρ Κωνσταντίνου τοῦ Καφάτου....

— Ζητούνιος ἀνύπαρκτον ὄνομα. Ἐν τῷ Πίνακι τοῦ καταλόγου τῶν κωδίκων τῆς ἐν Ὁξωνίῳ Βοδληϊανῆς βιβλιοθήκῃς τῷ ὑπὸ τοῦ *Coxe* συντεταγμένῳ (*Catalogi codicum manuscriptorum*

bibliothecae Bodleianae pars prima recensionem codicum graecorum continens. Ἐν Ὁξωνίῳ. 1853 σ. 961) φέρονται τάδε· ZETUNI filius. Epistola ad eum. Παραπέμπεται δ' ὁ ἀναγνώστης εἰς τὸ φ. 323⁶ τοῦ Βαρκεκικοῦ κώδικος CXXXI. Ἄλλ' ἐν τῷ οἰκίῳ μίρει τῆς περιγραφῆς τοῦ κώδικος τούτου ἐν σ. 224 εὐρίσκεται ἀναγεγραμμένη ἡ ἐπιγραφὴ ἐπιστολῆς τινος τοῦ Ἰωάννου Μητροπολίτου Ναυπάκτου πρὸς τὸν Ζητουνίου· ὁ δὲ συντάξας τὸν κώδικα ἐξέλαβε τὸ ὄνομα τῆς ἐπισκοπῆς Ζητουνίου ὡς ὄνομ' ἀνδρὸς οὕτω καλουμένου, πρὸς οὗ τὸν υἱὸν (τὸν μετὰ γενικῆς) ἐπέστειλε δῆθεν ὁ μητροπολίτης Ναυπάκτου.

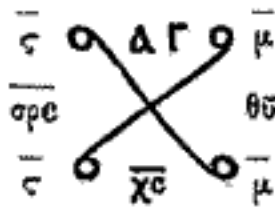
— **Νομοκάνων τοῦ Ματθαίου Βλαστάρεως ἐν Νεαπόλει.** Ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ Brancacciana τῆς Νεαπόλεως, ἧς δὲν ἐξεδόθη ὁ κατάλογος τῶν κωδίκων, ὄντων σχεδὸν ἀπάντων ἰταλικῶν καὶ λατινικῶν, ἀπόκειται ὑπ' ἀρ. IV-A-13 καὶ ἑλληνικὸς Νομοκάνων τοῦ Ματθαίου Βλαστάρεως. Σύγκειται δ' ἐκ φύλλων 308, ὧν τὰ μὲν φ. 25-303 εἶνε γεγραμμένα ὑπὸ Ἑλληνας τὸν δέκατον ἕκτον αἰῶνα, τὰ δὲ φ. 304-308 δι' ἄλλης χειρὸς, ὁμοίως ἑλληνικῆς. Τὰ δὲ φ. 1-24 ἐγράφησαν ἑλληνιστὶ διὰ χειρὸς Ἰταλοῦ, ὅστις εἶνε πιθανώτατα ὁ ἐν φ. 1^α σημειώσας τάδε· Εγὼ Ἰωαννὶς Βαπτίστα Δι Δαλίβο μάνω Ἀρωπία.

— **Ὁ ἐν Λούκκᾳ κώδιξ 2502** καὶ αἱ ἐν αὐτῷ ἀγγλικαὶ λέξεις καὶ φράσεις. Ἐν τῷ ὑπ' ἀρ. 5 ἑλληνικῷ κώδικι τῆς ἐν Λούκκᾳ τῆς Ἰταλίας Δημοσίας βιβλιοθήκης (Biblioteca pubblica), φέροντι ἀρχαῖον ἀριθμὸν 2502 καὶ προερχόμενον ἐκ τοῦ Ἁγίου Ῥωμανοῦ (S. Romano) κτὰ τὰ γραφέντα ὑπὸ τοῦ περιγράφαντος τὸν κώδικα κ. *Festa* (Studi Italiani di filologia classica Τόμ. Ε', 1897, σ. 221) φέρονται καὶ αἱ ἐξῆς ὑπ' αὐτοῦ μὴ σημειωθείσαι ἀγγλικαὶ λέξεις καὶ φράσεις, γεγραμμέναι διὰ χαρακτῆρων ἑλληνικῶν τοῦ δεκάτου πέμπτου αἰῶνος τελευτῶντος ἢ τοῦ δεκάτου ἕκτου ἀρχομένου. Ἐν μὲν φ. 3⁶ ἀνικάνει σπέκοινο ἠνγλοισ δι' ὧν προφανῶς ἀποδίδονται τὰγγλικά I can't speak english. Ἐν δὲ φ. 103⁶ οὔνο· τοῦ· τρί· φόρ· φῆñ· σῆξ· σῆδν· [έ]χτε· νένι· τέν· ἀλέβεν· τουἔλφου· θῆρτι· φῆρτι· φῆφτι· σῆξι· σῆυτι· ἔχτι· νέντι· τόντι· ἀνταποκρινόμενα πρὸς τὰγγλικά one, two, three, four, five, six, seven, eight, nine, ten, eleven, twelve,

thirty, forty, fifty, sixty, seventy, eighty, ninety, twenty. Τί-
λος δ' ἐν φ. 104^a δὴ κἀνέτ' σπέκ οἰνο ἠνγλοισ χῶου ντου-
γίου-ουήλ-γουντίλλγια (= I can't speak english; how do you
will. want?...), ἰσομένων ἀγγλιστί τῶν λέξεων how doo (sic) you
father καὶ τῶν λατινικῶν Quomodo valetis pater. Ἄξια δὲ προσ-
οχῆς εἶναι ἢ ἐν τῇ περιέργῳ ταύτῃ ἀναγραφῇ τῶν ἀγγλικῶν λέξεων
καὶ φράσεων δι' ἑλληνικῶν γραμμάτων ἐνδεικνυομένη περί τινα δια-
φορὰ περί τὴν προφορὰν ἢ τὴν ἀντίληψιν αὐτῆς ὑπὸ τοῦ ἀναγράφαν-
τος τάνωτέρῳ.

Ἐπ' ἴσης δὲ παρέλειψεν ὁ κ. *Festa* ἀναγράψῃ τὰ ἐξῆς ἐν τῷ
κώδικι σημειώματα. Ἐν φ. 100^b χειρὶ τοῦ δεκάτου πέμπτου αἰῶ-
νος: + καθομολόγῳ ἐγῶ παπᾶ ἰωαννης (βραχυγραφικῶς) ο
θεοδοριτζισ το πῶς εχο παραλαπαισμεν υπέρπυρα (βραχυ-
γραφικῶς) ἰθ'. Μάρτιρας ἰωάννης (βραχυγραφικῶς) ο σαλδα-
ρας. Ἐν δὲ φ. 101^a φέρονται τάδε:

+ φῆραούνα + βεχευμού +
βέχευμού + βαῖ καροφην +^{αι}

Τούτων κατανοοῦνται μόνα τὰ $\overline{\sigma}$ $\overline{\mu}$ (=σταυρέ μου), $\overline{\sigma\rho\sigma}$ (=σωτή-
ρος), $\overline{\theta\upsilon}$ (=θεοῦ), $\overline{\chi\epsilon}$ (=Χριστός), ἴσως δὲ καὶ τὸ αγ = ἄγιε; τὰ
δὲ λοιπὰ οὐδεμίαν παρέχουσιν ἔννοιαν, ἀλλ' εἶναι πιθανώτατα μαγικὰ
λόγια.

Τέλος ἀνατυπῶν ἐνταῦθα τὸ ἐν φ. 104^a σημείωμα, ἐκδοθὲν καὶ
ὑπὸ τοῦ *Festa* μετὰ τινῶν παραναγνώσεων· το μοναστήριων ἔνε
ἦς τι Γασήντζα σο Χελμῶν (=Χελμὸν) ὁποῦ τονε ὁ κύρ κῶ-
σαφος (=Ἰωάσαφος) ὁ γερωντάς μου καὶ ἄγῳ ἡμου ἄποτα-
κτικός σου μαλαχίας ὁ $\overline{\mu\delta}$ (ἔπεται μικρὰ ὀπῆ ἐν ἣ τὸ τέλος τῆς

νῦν ἀδιαγνώστου λέξεως) ἀπο τοὺς Κορφεύς· καὶ βρίσκομε τόρα ης τιν κρίτι (= τὴν Κρήτη)· ἥς μοναζίριων: Ὁρθῶς δ' ἔχει ἐκδοθῆ παρὰ τῷ κ. *Festa* τὸ ἐν φ. 3⁶ σημείωμα τότε· θυ τὸ δῶρον· νεοφίτου δὲ πόνος.

— **Χειρογράφοι ἐφημερίδες τοῦ ἀγῶνος.** Παρὰ τῇ ἐν Ἀθήναις δισποινίδι Μαρία Χαλκιοπούλου εὑρηνται δύο φύλλα τῆς χειρογράφου ἐφημερίδος τοῦ ἀγῶνος Ἀχελῶος τῆς ἐκδιδομένης ἐν Βραχωρίῳ (Ἀγρινίῳ), περὶ ἧς ἴδτε Νέον Ἑλληνομνήμονα Τόμ. Α' σ. 451 κ. ἐ. Εἶνε δὲ τὰ φύλλα ταῦτ' ἀμφοτέρ' ἀνευ ἀριθμοῦ καὶ φέρουσιν ἡμερομηνίαν 24 Φεβρουαρίου καὶ 25 Φεβρουαρίου. Κατὰ ταῦτα τὸ μὲν πρῶτον εἶνε ὁ πρῶτος ἀριθμὸς τῆς χειρογράφου ἐφημερίδος τοῦ Ν. Λουριώτη, ὃν ἀνετύπωσα ἐνθ' ἀν. σ. 474 κ. ἐ. ἐξ ἑτέρου ἀντιγράφου ἀποκειμένου παρὰ τῷ νομάρχῃ Κυκλάδων κ. Νικολάφ Λουριώτη, ἐγγόνῳ τοῦ ἐκδότη τοῦ Ἀχελῶου, τὸ δ' ἕτερον φύλλον, τὸ τῆς 25 Φεβρουαρίου, εἶνε μέχρι τοῦδε ἄγνωστον.

— **Ἀνεκδοτος ἐπιγραφή Ἑρμιόνης.** Ἐν τῷ ὑπ' ἀρ. Suppl. 77 ἑλληνικῷ κώδικι τῆς ἐν Βιέννη Αὐτοκρατορικῆς βιβλιοθήκης, περιέχοντι Χρονικὸν κατὰ Γεώργιον Μοναχὸν ἐν τῇ καθωμιλημένῃ καὶ ἄλλα τινά, εὔρον ἐν φ. 257⁶ ἀντιγεγραμμένην κεφαλαίοις γράμμασι τὴν ἐξῆς ἐπιγραφὴν ἐξ Ἑρμιόνης, μὴ εὑρισκομένην μεταξὺ τῶν ἐκδιδομένων ἐν ταῖς τοῦ Μαξιμιλιανοῦ *Fränkel Inscriptio-nes Aeginae, Pityonesi, Ceeryphaliae, Argolidis*, ἐν αἷς καὶ αἰ ἑρμιονικαί·

ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΑ ΚΑΙΣΑΡΑ : Ἄ :
 ΣΕΠΤΙΜΙΟΝ ΣΕΟΥΗΡΟΝ
 ΠΕΡΤΙΝΑΚΑ ΣΕΒΑΚΤΟΝ
 Η ΠΟΛΙΣ Η ΕΡΗΙΟΝΕΩΝ ΤΟΝ
 ΑΝΕΙΚΗΤΟΝ

— **Οἱ ὕμνοι τῶν δῆμων εἰς τὸν αὐτοκράτορα Ἰωάννην Κομνηνὸν, οὗς ἐξίδωκα ἐν τῷ Νέῳ Ἑλληνομνήμονι Τόμ. Β' σ. 385 κ. ἐ. ἐκ τοῦ Λαυρεντιακοῦ κώδικος Plut. 31 Cod. 2** διέλαθέ με, ὅτι ἦσαν ἤδη πρότερον ἐκδιδομένοι ἐν τῇ Ἑλληνικῇ Πατρολογία τοῦ Migne, Τόμῳ ΡΑΓ' σ. 1387 κ. ἐ. μεταξὺ τῶν ἔργων τοῦ Θεοδώρου Προδρόμου. Ἄλλ' οὐχ ἦττον χρησιμεύει ἡ ἐμὴ ἐκδο-

σις ἕνεκα τῆς ἀπὸ ἄλλου κώδικος ἐκδόσεως χάριν ἀντιβολῆς πρὸς τὸ παρὰ τῷ Migne κείμενον καὶ ἕνεκα τοῦ ἐπισυναφθέντος ὑπομνήματος.

— Ἡ Ἄννη Νοταρᾶ ὡς κυρία κώδικος. Τὸ ἐν τῷ κώδικι Vaticanus graecus 1231 σημείωμα περὶ τῆς Ἄννης Νοταρᾶ, θυγατρὸς τοῦ Λουκά, ὅπερ ἐξέδωκα ἐν τῷ Νέῳ Ἑλληνομνημονίῳ Τοῦ Δ' σ. 460 μετ' ἀντιβολὴν ἐκ φωτογραφίας, ἐν μέρει ἀμυδρᾶς, ἄτε γεγραμμένον ἐπὶ ἄλλων γραμμάτων διεξορισμένων, ἀντίβαλον τὸν Ἰούνιον τοῦ λήγοντος ἔτους ἐξ αὐτοῦ τοῦ χειρογράφου, εὔρον δέ τινας διαφορὰς ἀπὸ τῆς προτέρας ἐκδόσεως. Διὸ ἐκδίδω αὐτὸ καὶ πάλιν ἑνταῦθα, ἔχον ἀκριβέστερον ὡδεῖ Ἐνέ (= Ἐν ἔτει) τῆς ἐνσάρκω^{ωου}κου οἰκονομίας τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ αὐομηνὴν Μαρτίῳ ἡμέραν α' η' ἢ ὑπερηφανεστατὶ καὶ ἐκλαμπροτάτῃ κυρία Ἄνα θυγάτηρ ποτὲ τοῦ ὑπεριφανεστάτου, ἐκλαμπροτάτου καὶ ἐνδοξοτάτου κυ' κυ' Λουκά Νοταρᾶ ποτὲ μεγάλου δουκὸς τῆς Κωνσταντίνου πόλεως ἐγώρασεν τὸν παρόντα βίβλον:— Προηγούνται δὲ τοῦ σημειώματος τούτου δι' ἄλλης χειρὸς ἀρχαιοτέρας τὰ ἑξῆς:

Δόξα σοι ὁ θεὸς ἡμῶν δόξα σοι :

Τὸν ἐκ πόθου κτήσαντα τὴν βίβλον ταύτην

τοῖς ἀναγινώσκουσι συμ προθυμία :

Φύλαττε Τριάς ἀβλαβῆς εἰς αἰῶνας :—

Διὰ τῆς αὐτῆς δὲ ταύτης χειρὸς μετὰ τὰ διαξέσματα, ἐφ' ὧν ἰγράφη τὸ σημείωμα περὶ τῆς ἐξαγοράσεως τοῦ κώδικος ὑπὸ τῆς Ἄννης Νοταρᾶ, ἰγράφησαν τὰ ἑξῆς: Ἐγράφη ἡ ἱερὰ βίβλος ταύτη δια χειρὸς Ἰωάννου τοῦ εὐτ' (= εὐτελοῦς) ἱερέως καὶ Ταρσίτ (= Ταρσίτου) τῇ προστάξει τοῦ μεγάλῃ ἐπιφανεστάτου ἀνοδελισίμου (= πρωτονωβιλισίμου) καὶ μεγάλου δουκὸς καὶ ἀναγραφέως Κύπρου κυροῦ Λέοντος τοῦ Νικερίτου καὶ ἐμοῦ αὐθεν' (= αὐθέντου) καὶ οἱ ἑνταῦθα ἀναγινώσκοντες, παρακαλῶ ὑμᾶς διὰ τὸν Κύριον εὐχεσθε αὐτόν· ὁ θεὸς σώσει πάντας:— Καὶ δὲν μνημονεύεται μὲν ἐν τῷ σημειώματι τούτῳ τὸ ἔτος καθ' ὃ ὁ Ταρσίτης ἔγραψε τὸν κώδικα, ἀλλ' ὡς ἕξαστιν ἰδεῖν ἐκ τῆς γραφῆς, αὐτὸς ἰγράφη τὸν δωδέκατον πιθανῶς αἰῶνα. Ὑπομνησκῶ δ' ἑνταῦθα, ὅτι ἔχομεν καὶ Κωνσταντίνου Ταρσίτην,

βιβλιογράφον Ἀθηναῖον τοῦ 1129 (Σπυρ. Π. Λάμπρου Ἀθηναῖοι βιβλιογράφοι καὶ κτήτορες κωδίκων ἐν τῇ Ἐπιτηρίδι τοῦ Πανασσοῦ, Ἔτ. 5', 1902, σ. 169 καὶ σ. 13 χωριστοῦ τεύχους).

— Δύο ἑμμέτροι Θρήνοι ἐπὶ τῇ ἀλώσει. Εἰς τοὺς ἐν σ. 193 κ. ἑ. τοῦ Ε' Τόμου τοῦ Νίου Ἑλληνομνήμωνος ἀπαριθμουμένους ἑμμέτρος Θρήνους ἐπὶ τῇ ἀλώσει τῆς Κωνσταντινουπόλεως προσθετίος καὶ ὁ ἐν τῷ ὑπ' ἀρ. (ΛΘ' 229) κώδικι τῆς ἐν Καίρῳ Πατριαρχικῆς βιβλιοθήκης ἀνέκδοτος, περὶ οὗ ἴδε Ἀθανάσιον Παπαδόπουλον Κεραμέα (Θρήνος τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐν τῇ Byzantinische Zeitschrift Τόμ. IB', 1903, σ. 268). Ὁ αὐτὸς δὲ κ. Κεραμεὺς ἐξέδωκεν αὐτόθι (σ. 269 κ. ἑ.) ὀλόκληρον τὸν ἐν τῷ ὑπ' ἀρ. 160 κώδικι τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις βιβλιοθήκης Θρήνων, περὶ οὗ ἴδε Νέον Ἑλληνομνήμονα Τόμ. Ε' σ. 267 κ. ἑ. Καθ' ἃ δέ μοι ἔγραψεν ὁ κ. Σ. Πετρίδης, ἐκ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει Αὐγουστίνων πατέρων τῆς Ἀναλήψεως, εἰς τὸν Θρήνον τοῦτον ἐπήνεγκε μίαν διόρθωσιν δημοσιευθεῖσαν ἐν τῷ περιοδικῷ Echos d'Orient Τόμ. 5' (1903). Ἀλλὰ καὶ ὁ ἐν Βουκουρεστίῳ κ. Δ. Ροῦσος ἐξέδωκεν ἐν τῇ Πατρίδι τοῦ Βουκουρεστίου τῆς 29 Μαΐου τὸν αὐτὸν Θρήνον κατὰ τὸν ὑπ' ἀρ. 279 κώδικα τοῦ μουσείου τοῦ Βουκουρεστίου. Ὁ δὲ κ. Πετρίδης παρέσχε ἐν ταῖς Echos d'Orient Τόμ. Ζ' (1904) σ. 149 δύο διορθώσεις τῆς ἐκδόσεως ταύτης.

— Οἱ μεταξωτοὶ ἄρτοι. Ὁ ἐν Σωζοπόλει ἡμέτερος συνδρομητὴς κ. Κωνστ. Δ. Παπαϊωαννίδης ἔγραψεν ἡμῖν τάδε· «Ἐκ τῆς δηλώσεως τῆς ἐν σ. 337 κ. ἑ. τοῦ τελευταίου τεύχους τοῦ Νίου Ἑλληνομνήμωνος, ὀρμώμενος, ὑποβάλλω τὴν ταπεινὴν μου γνώμην περὶ τῶν μεταξωτῶν ἄρτων, ἐλπίζων, ὅτι θέλω συμβάλλει πρὸς λύσιν τῆς ὑμετέρας ἀπορίας.

« Πρὸ τοῦ ζυμώματος γνωστὸν ὅτι καὶ νῦν ἔτι, μετὰ τὴν ἐφεύρεσιν τῶν ἀτμομύλων καὶ τῶν ἄλλων μηχανημάτων πρὸς καθαρισμὸν καὶ ἄλεσμα τοῦ σίτου, τὸ ἄλευρον κοσκινίζεται διὰ τῆς σήττας, ἥτοι τοῦ κοσκίνου (ποῦ δὲ θέλει νὰ ζυμώσῃ πέντε ἡμέρας κοσκινίζεται), ὅπερ ἀναλόγως τῆς πυκνότητος αὐτοῦ ἀποδίδει ἄλευρον λεπτότερον ἢ μὴ· ἐπομένως πυκνότερα εἶνε ἐκείνη ἢ σήττα δι' ἧς διέρχεται τὸ λεπτότερον ἄλευρον, ἀπηλλαγμένον καὶ τοῦ ἐλαχίστου ἴχνους πικτύρων. Ἡ πυκνὴ δὲ αὕτη σήττα (διὰ τί ὄχι σίτα;) αἰετὶ κατασκευ-

ασμένη ἐκ μεταξωτοῦ ὑφάσματος, λέγεται παρ' ἡμῖν μεταξωτό κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὴν ἀραιωτέραν, ἐκ τριχῶν (ἀλογοουρᾶς) κατεσκευασμένην, ἣτις λέγεται ἀπλῶς τριχίνο. Ἐκ τούτου αἱ λίκαι φράσεις τρώγει ψωμί πὲρ τὸ μεταξωτό — τρώγει ἢ πὲρ τὸ μεταξωτό — τρώγει μεταξωτό, δηλοῦσαι εὐμάριαν βίου.

α Ὁμοίως δὲ καὶ ἐν τῷ δημῳδαί ᾠσματι Ἡ βασιλοπούλα καὶ τὸ πουλάκι, καθ' ὃ ἡ βασιλοπούλα ποθεῖ τὴν ἀπόκτησιν τοῦ πτεροῦ τοῦ πτηνοῦ ἐπὶ τῷ σκοπῷ σουργοῦτσι νά το κάνη εἰς αὐτήν, δ' ἀπαντᾷ τὸ πουλάκι·

Ἄκουίς τί μ' ἐζούλεψεν αὐτ' ἡ βασιλοπούλα·
νά εἶχε δὴ φωνίτσα μου καὶ δὴ γκελαγδισμό μου
καὶ τὸ χρυσό μου τὸ φτερὸ σουργοῦτσι νά το κάνη.
Κεῖνη τρώγει μεταξωτό κ' ἐγὼ τρώγω σκουλήκια,
κεῖνη πίνει Μονοθεσιὰ κ' ἐγὼ πίνω δὴ βούρκο,
κεῖνη κοιμάται πᾶπλωμα καὶ σανταλένια στρῶσι,
κ' ἐγὼ κοιμοῦμαι ἔς τὸ κλαδί ὅσφ νὰ ἔξημερώση.
κεῖνη φυλάγει ἄγουρο νᾶρτη νά την φιλήση,
κ' ἐγὼ φυλάγω σταυραχτὸ νὰ ἔρτη νά με φάγη.

Ἐπάρχει λοιπὸν μεταξὺ τῶν ἀνωτέρω φράσεων καὶ τῶν μεταξωτῶν ἄρτων τοῦ Μοναχείου κώδικος οὐσιώδης διαφορά; »

Πρὸς ταῦτα δὲ συμπιπτοῦσιν ὅσα περὶ τοῦ αὐτοῦ θέματος ἀπέστειλεν ἡμῖν κατόπιν ἐκ Τεργέστης ὁ κ. Μαργαρίτης Κωνσταντινίδης, γράψας τάδε· « Ἐν τῇ γενετείρᾳ μου πόλει Μεσημβρίας τῆς Θράκης καὶ ἐν τοῖς πέριξ χωρίοις ὁ λαὸς καλεῖ τὸ λίαν πυκνὸν κόσκινον, οὗ τὸ πλέγμα εἶνε κατεσκευασμένον ἐκ λεπτοτάτων ἰνῶν μετάξης ἀκατεργάστου, μεταξιτὸν ἢ μεταξωτὸν, ἀνευ τοῦ ὀνόματος, ὑπονοουμένου. Ἐκ τοῦ καθαιρομένου ἀχνοειδοῦς ἀλεύρου διὰ τοῦ κοσκίνου τούτου ὁ ἄρτος γίνεται φυσικῶς τῷ λόγῳ λευκός, σπογγοειδῆς καὶ λίαν εὐγεστός καὶ εὐπεπτός, πάντως δ' ἠλέγετο μεταξωτός καθὸ κατεσκευασμένος ἐξ ἀλεύρου κοσκινισθέντος διὰ μεταξιτοῦ-κοσκίνου ».

Τέλος δὲ καὶ ὁ ἐν Βουκουρεστίῳ διδάκτωρ κ. Δ. Ροῦσσοις, παλαιὸς ἡμῶν μαθητῆς, ἔγραψε τάδε· « Τὸ ἀπὸ μεταξωτῶν ὑφάσματα κατεσκευασμένον κόσκινον λέγεται μεταξωτό (οὕτως ἐν Γανοχώροις τῆς Θράκης καὶ ἀλλαχοῦ), ἀλλὰ καὶ τὸ ἀπὸ τοιοῦτον κόσκινον παρασμέ-

νον ἄλευρον λέγεται ἰπίσης μεταξωτό. Μεταξωτός λοιπὸν ἄρτος θὰ εἶναι ὁ κατασκευασμένος μὲ μεταξωτὸν ἄλευρον». Ὑπεσχίθη δὲ ὁ κ. Ρουσσὸς νὰ σταίλῃ ἡμῖν καὶ πλείονά τινα πρὸς διευκρίνησιν τοῦ ζητήματος μὲ χωρία ἐκ τῆς βυζαντινῆς γραμματείας καὶ τῆς δημῶδους γλώσσης ὑποστηρίζοντα τὴν ἐρμηνείαν ταύτην.

Ἄξια δὲ προσοχῆς εἶνε καὶ ἐν ταῖς τρισὶ ταύταις ἀνακοινώσεσιν ἡ εἰς θρακικὰς προελεύσεις ἀναφερομένη ἐρμηνεία.

Ἄλλὰ καὶ ὁ γυμνασιάρχης Κυπαρισσίας κ. Κωνστ. Λάσκαρης ὑπεσχίθη νὰ ποσταιλήῃ εἰς τὸν Νέον Ἑλληνομνήμονα σημείωμα πρὸς ἐρμηνείαν τῶν μεταξωτῶν ἄρτων τοῦ Νικήτα Χωνιάτου.

— **Τὰ Ἀρμενα τῆς Εὐβοίας.** Ὁ Βενετός χρονογράφος Μαρῖνος Σκνοῦδος ἐν τῇ *Istoria del Regno di Romania* ἐν ταῖς τοῦ *Hopf Chroniques Gréco-Romanes* σ. 126, ποιούμενος λόγον περὶ τῆς μεσαιωνικῆς Εὐβοίας, μεταξὺ ἄλλων χωρίων ἄτινα ἐταύτισα πρὸς σημερινὰ χωρία τῆς νήσου ἐν τῇ ἐμῇ μεταφράσει τῆς τοῦ **Γρηγοροβίου** Ἱστορίας τῆς πόλεως Ἀθηνῶν κατὰ τοὺς μίσους αἰῶνας Τόμ. Β' σ. 514 ἐν τῇ σημειώσει, ἀναγράφει καὶ τὸ *Armena*, ὅπερ ἄλλως *Larmena* γράφουσιν αἱ φραγκικαὶ μεσαιωνικαὶ πηγαί. Περὶ τοῦ χωρίου δὲ τούτου ἔγραψε καὶ ὁ *Mas-Latrie* τὰ ἐξῆς ἐν τῇ μελέτῃ περὶ τῶν τριάρχων τῆς Εὐβοίας (*Les seigneurs terriers de Négrepont*) τῇ δημοσιευθείσῃ ἐν τῇ *Revue de l'Orient Latin* Τόμ. Α' σ. 413· «Εἰς τὴν αὐθενταίαν τῆς Καρύστου πολλάκις προσηγήθησαν τὰ *Larmena* ἢ *L'Armeni*, ὧν ἡ ἀκριβὴς θέσις δὲν εἶνε γνωστὴ. Ἐγὼ δὲ ὑπολαμβάνω τὸ χωρίον τοῦτο τοποθετητέον ἐν τῇ θέσει τῇ σημειουμένη ὑπὸ τὸ ὄνομα Ἀρμενα ἐν τῷ χάρτῃ τοῦ συνταγματάρχου *Latrie* κατὰ τὰ βορειοδυτικὰ τῆς Καρύστου, σχεδὸν ἀπέναντι τῆς πεδιάδος τοῦ Μαραθῶνος, καίτοι ὁ χάρτης τοῦ *Dapper* σημειῶνει θέσιν *Armonia* ἐπὶ τῆς ἀντιθέτου πλευρᾶς τῆς νήσου κατὰ τὰ ανατολικά τῆς Καρυστίας. Ἡ δ' ἔλλειψις οὐδὲποτε ὀνόματος ἀνταποκρινομένου πρὸς τὸ *Larmena* ἐν τῷ χάρτῃ τοῦ γαλλικοῦ ἐπιτελείου φαίνεται ἐνδεικνύουσα, ὅτι οὐδὲν πλέον λείψανον ὑπάρχει τοῦ ὁμωνύμου χωρίου καὶ κάστρου». Ἄλλὰ ταῦτα δὲν εἶνε ὀρθά. Ὡς δ' ἀνέγραφα ἐνθ' ἀν., ἤδη ὁ **Γάσσος Νεροῦτσος** (Χριστιανικαὶ Ἀθῆναι ἐν τῷ Δελτίῳ Ἱστορικῆς καὶ ἔθνολογικῆς ἑταιρείας Τόμ. Δ' σ. 143) ἐταύτισε τὰ *Larmena* πρὸς τὴν μεταξὺ Στύρων καὶ Κα-

ρύστου θέσιν Ἄρμενα. Τὸν ταῦτίσημόν δὲ τοῦτον εὖρον καγὼ ὀρθόν, ἰσακριβώσας δι' ἐξετάσεως ἐπιχωρίων ἀνδρῶν, ὅτι Ἄρμενα καλεῖται κορυφή κρημνώδους βουνοῦ, ὑπερκειμένου ΒΑ τῶν Στύρων.

— **Τὸ τέλοςμα τοῦ νεραντζίου.** Ἐν τῷ ἐγγράφῳ τοῦ δουκὸς Νάξου Ἰακώβου Κρίσπου τῷ ἐκδοθέντι ὑπ' ἐμοῦ ἐν τῷ Νέῳ Ἑλληνομνήμονι Τόμ. Δ' σ. 467 κ. ἑ. ἀναγράφεται σὺν τοῖς ἄλλοις ἢ ὑποχρέωσις τοῦ εἰς ὃν παρέχει κτήματα Μαρῆ Ἀργίτην καὶ τῷ διαδόχῳ αὐτοῦ νὰ δίδωσι καθ' ἕκαστον ἔτος τὰ Χριστουγεννα ἕνα νεραντζὶ ἐμῆς καὶ τῶν διαδόχῳ μας εἰς πᾶσά μας γύρεψιν χάριν βεβαιώσεως τῆς ἀναγνωρίσεως τῆς δουκικῆς κυριαρχίας. Τὸ αὐτὸ δὲ τέλοςμα ἀναφέρεται καὶ ἐν τισὶ τῶν ἄλλων δουκικῶν ἐγγράφων τῆς Νάξου τῶν ἐκδοθέντων ὑπὸ τοῦ κ. **Περ. Ζερλέντη** ἐν τῇ *Byzantinische Zeitschrift* Τόμ. ΙΓ' (1904) σ. 145, 150 ἀρ. 5, σ. 153 ἀρ. 6, σ. 156 ἀρ. 9. Ἀλλὰ τὸ ἔθος τοῦτο ὑπῆρχε κατὰ τοὺς μέσους αἰῶνας καὶ ἀλλαγῶν τῶν Κυκλάδων, ὡς διδασκόμεθα ἐκ δωρητηρίου ἐγγράφου τοῦ δουκὸς τῆς Ἄνδρου Ἰωάννου Φραγκίσκου Σουμμαρίπα καὶ τῆς συζύγου αὐτῆς Θαδδαίας πρὸς τὸν Λατίνον ἀρχιεπίσκοπον τῆς Μήλου Στέφανον Γατελοῦζον, λείποντα παρὰ τῷ *Lequien* ἐν *Oriens christianus* Τόμ. Γ' σ. 1058. Καὶ δὴ ὁ δουξ δωρεῖται εἰς τὸν ἀρχιεπίσκοπον οἰκίας τινὰς κειμένας ἐν τῇ πόλει Νάξῳ καὶ καλουμένας *Le Case Brusate* ἐπὶ τῇ ὑποχρεώσει νὰ διδῆ καθ' ἕκαστον ἔτος τὴν ἡμέραν τῶν Χριστουγέννων ἕν νεραντζιον. Τὸ λατινικὸν τοῦτο ἐγγραφοὺν τῆς 1 Ἀπριλίου 1563 ἐξεδόθη ὑπὸ τοῦ κ. *Omont* ἐκ τῆς Ἐθνικῆς βιβλιοθήκης Παρισίων, ὅπου ἀπόκειται ἐν τῷ Ms. Latin Nouvelles Acquisitions 2363 φ. 9 ἐν τῇ *Revue de l'Orient Latin*. Τόμ. Α' σ. 537 κ. ἑ. Ἄγνωστον δὲ εἶναι κατὰ πόσον δύναται νὰ ταῦτισθῇ ἡ τοποθεσία *Case Brusate* πρὸς τινὰ τῶν σημερινῶν τῆς Νάξου συνοικιῶν ἢ τοποθεσιῶν. Ἐρωτηθεὶς περὶ τούτου ὑπ' ἐμοῦ ὁ ἐμὸς ἐκ Νάξου μαθητῆς, ἑλληνοδιδάσκαλος δ' ἐν Ἀθήναις κ. Ἰω. Κατσουρὸς, ὅστις ἀσχολεῖται ἀφ' ἱκανοῦ χρόνου περὶ τὰς ἐν Νάξῳ τοπωνυμίας, ἔγραψέ μοι τῇ 24 Δεκεμβρίου τὰ ἑξῆς: «Δὲν ἔχω σημειώσει ὄνομα Καμμένα σπίτια ἢ τι ὅμοιον οὔτε ὡς τοπωνυμίαν οὔτε ὡς συνοικίαν. Αἱ συνοικίαι τῆς πόλεως Νάξου κυρίως εἶνε αἱ ἑξῆς: Κάστρο, Μπουργος, Νιὸ χωριὸ καὶ Ἑβραϊκὴ. Ἄλλ' ὑπάρχουσι καὶ ὀνόματα μικροτέρων τμημάτων, τὰ ἑξῆς: Κοπριάς,

Φάραγγας, Φουντάνα, Καραβίλλα, Πρακτόρι, Ἁγία Θεοδοσιά, Μούδα, Χωράφι, Πηγαδάκια, Ἅγιοι Ἀπόστολοι, Ἅγιος Δημήτριος, Παλάτια, Σαρμπουταλαμιό (προφανῶς = Ἅγιος Βαρθολομαῖος) καὶ εἰ τι ἄλλο». Μετὰ τινὰς δ' ἡμέρας προσέθηκεν «Ἐκ Νάξου μοι ἔγραψαν, ὅτι ὑπάρχει τοπωνυμία τις πλησίον τοῦ μικροῦ χωρίου, ὅπερ καλεῖται Μίσση, φέρουσα τὸ ὄνομα Καμένος μπιτάτος. Εἶνε δὲ τὸ μπιτάτος λατινογενὴς λέξις (metatus) καὶ σημαίνει ἀγροικίαν ἢ ἀγροτικὴν ἱπαυλίαν. Ἐν ταῖς σημειώσεσι μου δ' ἐγὼ εὔρον τὴν τοπωνυμίαν Ἐξημμένη».

— Ἄρχαῖα καὶ νέα ὀνόματα ζώων. Ἐν τῷ κώδικι Vaticanus graecus 949, γεγραμμένῳ τὸν δέκατον πέμπτον αἰῶνα, εὑρηται ἐν φ. 158^a ἰσχυροῖς γράμμασι γεγραμμένον τὸ ἐξῆς σημείωμα Ἰαλὴ λέγεται ἢ κάτα: μῦς ὁ ποντικός: θῶς ὁ λυκοπάνθαρος: πίθηκος ὁ ἀρκουβουζιανός: νύμφη ἢ ποντικονουφίτζα: ἄρκος ἢ ἀρκούδα: δορκὰς ἢ ἔλαφος: κάπρος ὁ χοῖρος: ψιττακὸς τὸ λεγόμενον παπαγάζον: γλαῦξ ἢ κοραζίνα: ἰέραξ τὸ γεράκι: τέττιξ ὁ ζίζικας: ἰξευτὴς ὁ κυνηγός:

— Ἀρχικὸν Ω. Ἐπειδὴ τὰ ἀρχικὰ διάκοσμα κεφαλαία Ω εἶνε λίαν σπάνια ἐν τοῖς βυζαντινοῖς κώδιξι, σημειόνω, ὅτι ἐν τοιοῦτον εὑρίσκεται ἐν φ. 29^a τοῦ ὑπ' ἀρ. 210 κώδικος τῆς Ἐθνικῆς βιβλιοθήκης Ἀθηνῶν, γεγραμμένου ἐπὶ περγαμηνῆς ἀρχομένου τοῦ δεκάτου αἰῶνος καὶ περιλαμβάνοντος λόγους Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου.

— Ῥέλινα ἄγγη μέλανος. Ἐν τινι τῶν πρὸς Τζουκανδήλην ἐπιστολῶν, ὧν ἀπόσπασμα ἐξέδωκα ἐν τῷ Νίῳ Ἑλληνομνήμονι Τόμ. Δ' σ. 172, μνημονεύονται μέλανος ἐξ ὑέλου ἄγγη. Γνωστά δὲ καὶ ἐκ τῆς παλαιογραφίας τὰ μελανδόχα ἢ μελανδοχεῖα, ἅτινα καὶ μελανδόχον ἢ μελαμβρόχον καὶ βροχίς ὠνομάζοντο. Ἴδι Ἐγχειρίδιον Ἑλληνικῆς καὶ λατινικῆς παλαιογραφίας ὑπὸ Ἐδουάρδου Θόμψωνος κατὰ μετάφρασιν Σπυρ. Π. Λάμπρου σ. 97. Κατὰ δὲ τὴν αὐτόθει προσθεῖσαν ὑπ' ἐμοῦ σημ. 1 α Μελανοδοχεῖα βλέπομεν πολλάκις ἀπεικονιζόμενα καὶ ἐν ταῖς εἰκόσιν Εὐαγγελιστῶν ἐν τοῖς βυζαντινοῖς χειρογράφοις, ἐν οἷς παρασταναὶ ἔχοντες πρὸ αὐτῶν μικρὰν βιβλιοθήκην καὶ τἀναγκαῖα πρὸς γραφήν». Τοιαῦτα δὲ ἄγγη μέλανος ἀναμφισβητήτως ἐξ ὑέλου παρασταναὶ ἔχοντες πρὸ αὐτῶν οἱ Εὐαγγελισταὶ ἐν τοῖς ἐξῆς κώδιξι τῆς

Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης Ἀθηνῶν, ἐν τῷ κώδικι 57 ἐν φ. 263 ὁ Ἰωάννης, ἐν τῷ κώδικι 76 ἐν μὲν φ. 17 ὁ Ματθαῖος, ἐν δὲ φ. 189 ὁ Λουκάς, ἐν τῷ κώδικι 163 ἐν φ. 8 ὁ Ἰωάννης, ἐν δὲ τῷ κώδικι 93 φ. 86 ὁ Λουκάς.

— **Μεγαῆλ Πατρικίος**. Ἐν τῷ Καταλόγῳ τῶν Ἀρουνδελιανῶν κωδικῶν τῆς Βιβλιοθήκης τοῦ ἐν Λονδίῳ Βρεττανικοῦ μουσείου (*Forshall Catalogue of manuscripts in the British Museum, New Series*. Ἐν Λονδίῳ. 1834 Τόμ. Α' *The Arundel manuscripts* σ. 167) ἀναγράφεται τὸ ἐξῆς σημείωμα ὡς περιλαμβανόμενον ἐν τῷ κώδικι 549· Θεότοκε, βοήθει τῷ σῶ δούλῳ Μιχαῆλ Πρικίῳ βασιλικῷ νοταρίῳ ἐπὶ τῶν οἰκειακῶν τῷ υἱοῦ ἐκλάμπρου Πρικίου ἀνθυπάτου καὶ ἐπὶ τῶν οἰκειακῶν τῷ τῆνδε τὴν βίβλον γεγραφότι. Ἄλλὰ ταῦτ' ἀνέγνων ἐν τῷ κώδικι ὡδε· Θεοτόκε, βοήθει τῷ σῶ δούλῳ Μιχαῆλ Πρικίῳ (= Πατρικίῳ), βασιλικῷ νοταρίῳ ἐπὶ τῶν οἰκειακῶν, τῷ υἱῷ τοῦ ἐκλάμπρου Πρικίου ἀνθυπάτου καὶ ἐπὶ τῶν οἰκειακῶν τῷ τῆνδε τὴν βίβλον γεγραφότι. Περιλαμβάνεται δ' ἐν τῷ κώδικι κατὰ τὸν κατάλογον καὶ *Notitia brevis de rebus gestis a Johanne Duca anno mundi 6755*. Ἄν δ' ἡ σημείωσις αὕτη εἴνε τῆς αὐτῆς χειρὸς καὶ ὁ λοιπὸς κώδιξ, οὗτος εἴνε γεγραμμένος τῷ 1217 ἄρα δὲν εἴνε *fortassis* XII αἰῶνος, καθ' ἃ λέγει ὁ συντάξας τὸν Κατάλογον, ἀλλὰ τοῦ δεκάτου τρίτου.

— **Τὸ τυπικὸν Ἰωάννου τοῦ Κομνηνοῦ**. Εἰς τὰ περὶ τοῦ τυπικοῦ τούτου λεχθέντα ἀνωτέρω ἐν σ. 392 κ. ἐ. προστεθήτω, ὅτι ὁ μὲν ζακύνθιος κώδιξ ἀπόκειται νῦν ἐν τῇ Φωσκολιανῇ βιβλιοθήκῃ καὶ φέρει ἀριθμὸν 3 [67] κατὰ τὸν κ. **Νέκον Βέην** ἐν Παναθηναίοις Τόμ. ΙΔ', 1907, σ. 161. Περὶ δὲ τοῦ ἐν τῷ Μεγάλῳ Σπηλαίῳ πρωτοτύπου, φέροντος νῦν τὸν ἀρ. 26, ἴδε καὶ τὰ κατόπιν τῆς ἐμῆς ἐπισκέψεως γραφέντα ὑπὸ τοῦ κ. **Νέκου Βέη** αὐτόθι Τόμ. Θ', 1904-1905 σ. 139, ἐνθα ἰξεδόθη καὶ πανομοιότυπον τῆς ὑπογραφῆς τοῦ αὐτοκράτορος.

— **Παροράματα**. Ἐν σ. 202, στ. 5 τοῦ Ε' Τόμου ἀντὶ V F II διόρθου V F 4, ἐν δὲ σ. 266 στ. 6 τὸ τοῦ κώδικος δυσπραγέου-
τας διόρθου δυσπραγέοντος.